

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistalenne.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Määttä, A., Paananen, R., Kainulainen, S. & Kostilainen, H. (202). Diak Hub – yhteiskehittämällä ratkaisuja moniulotteisiin haasteisiin. Teoksessa J. Helminen (toim.), Strategia siivittämässä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa – Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 6 (s. 31–42). (Diak Työelämä 21). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-376-6>

PLEASE NOTE: This is a self-archived version of the original article.

Please cite the original version:

Määttä, A., Paananen, R., Kainulainen, S. & Kostilainen, H. (202). Diak Hub – yhteiskehittämällä ratkaisuja moniulotteisiin haasteisiin. In J. Helminen (Ed.), Strategia siivittämässä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa – Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 6 (pp. 31–42). (Diak Työelämä 21). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-376-6>

Anne Määttä, Reija Paananen, Sakari Kainulainen ja Harri Kostilainen

DIAK HUB – YHTEISKEHITTÄMÄLLÄ RATKAISUJA MONIULOTTEISIIN HAASTEISIIN

Diak Hub on osaamiskeskittymä, joka yhteiskehittämällä kumppaneiden kanssa hakee ratkaisuja hyvinvointiin, terveyteen ja työllisyyteen liittyviin moniulotteisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Kaksivuotisen pilotin aikana rakennettiin toimintamalli, joka tuki Diakin strategiakauden 2021–2030 osaamiskeskittymien muotoilua.

Diak Hub strategisena kehittämishankkeena

Diak Hubin kehitystyö käynnistyi vuoden 2019 loppupuolella. Diak Hub on kehittämishanke, jonka idea nousi strategiakauden 2017–2020 tavoitteesta toteuttaa rohkeita kokeiluja sekä kehittää innovatiivisia, tulevaisuuden tarpeisiin vastaavia toiminta- ja koulutusmalleja yhdessä opiskelijoiden, henkilöstön ja työelämäkumppaneiden kanssa.

Diak Hubin toiminnalla on tiivis yhteys myös uuden kauden 2021–2030 strategiaan tavoitteisiin. Ydinsisältöjensä ja toimintamallinsa kautta Diak Hub -pilotti vahvistaa osaamista sekä tuottaa ratkaisuja ja innovaatioita, joiden supervoimana on moninaisuus ja valttina osaaminen yhteisvoimin. Diak Hub yhdistää jo olemassa olevia, hyviä käytäntöjä ja toisaalta se luo mahdollisuuksia uusien toimintamallien, yhteistyökumppanuuksien, hankkeiden ja opintokokonaisuuksien kehittämiseen.

Diak Hubin esikuvat Suomessa ovat esimerkiksi korkeakoulujen tutkimuskeskuksia, startup- centereitä, kaupunkivetoisia osaamiskeskittymiä, toimintatapoja jonkun organisaation sisällä, digitaalisia portaaleja tai oppimisympäristöjä. Yhdistävänä tekijänä niille on yhteiskehittäminen eri toimijoiden kesken, pyrkimys tutkimus- ja kehittämistoiminnan innovaatioihin se vuoropuhelu korkeakoulun ja työelämän sekä opetuksen ja tutkimuksen välillä. Kansainvälisistä vertailukohteista Diak Hub -konseptin kanssa eniten yhteistä on australialaisella Wicked Labilla (Wicked Lab, i.a.). Molempien tavoitteena on työelämän kanssa yhteiskehittämällä löytää ratkaisuja ilkeisiin ongelmiin.

Toimintamallin rakentaminen

Diak Hub:ia ryhdyttiin rakentamaan kaksivuotisena pilottina. Pilotin kehittämiseen oman panoksensa antoivat yhdeksän diakilaista, jotka työskentelivät koulu- tuksen, innovaatiotoiminnan ja rehtoraatin tulosalueilla. Projektiryhmään kuului kaksi yliopettajaa, kaksi viestinnän asiantuntijaa, neljä TKI-asiantuntijaa ja OTE-projektissa (OTE, i.a.) toimiva opinto-ohjaaja.

Toimintamallin rakentaminen käynnistettiin projektiryhmän ideoinnilla. Diak Hub -vision, kehittämisen kärkien ja toimintaa ohjaavan tiekartan määrittelyssä oli mukana myös opiskelijajärjestö O'Diako. Yhteiskehittämällä rakennettiin Diak Hubin tarinaa, koottiin ydinosaamista ja pohdittiin, mitä osaamiskeskittymä voisi tarjota eri sidosryhmille ja asiakkaillemme ja millä tavalla. Muita vastaavia toimijoita analysoitiin kansallisesti ja kansainvälisesti. Keskustelua käytiin yleisen toimintamallin luomisesta sekä yhteisen tekemisen reunaehdoista ja rahoitusmahdollisuuksista. Työskentelyn tuloksena määrittyivät Diak Hubiin liittyvä ydinosaaminen ja alustavat elementit toimintamallin rakentamiseksi.

Diak Hubin temaattinen kokonaisuus

Pilottikauden ylätasoinen teemaksi määriteltiin sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Yhteisen työskentelyn tuloksena projektiryhmä kuvasi toimintaa ohjaavan vision siitä, mitä toiminnan tuloksena halutaan saavuttaa sekä askeleet, joiden kautta sitä ryhdyttiin tavoittelemaan.

Diak Hubin tavoitteet määriteltiin seuraavasti:

Hub on osaamiskeskittymä, jossa yhteiskehittämällä kumppaneiden kanssa ratkaistaan hyvinvointiin, terveyteen ja työllisyyteen liittyviä viheliäisiä ongelmia

Tuotamme innovaatioita julkisen sektorin toimintatapojen uudistamiseen hyödyntämällä monitoimijaista, palveluiden käyttäjäasiakkaat, vaikuttavuustoimijat (järjestöt, seurakunta ja muut palveluntuottajat), korkeakoulun opiskelijat ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) ja opetushenkilöstön yhdistävää osaamista

Diakin HUB -toiminta tuo prosessiin uusimman tiedon ja osaamisen sekä mahdollistaa opiskelijoille tiiviimmän roolin työelämälähtöisessä kehittämisessä.

Tavoitteiden kautta kiteytyi Diak Hub:n temaattinen sisältö, joka liittyy huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen, monialaista tukea tarvitseviin ihmisiin, heidän tarvitsemiinsa tukipalveluihin, palvelujärjestelmän kehittämiseen, monialaiseen yhteistyöhön ja sen johtamiseen. Pyrkimys sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen edellyttää, että sisällöllisesti kokonaisuuteen liittyvät myös osallisuus ja yhteiskehittäminen.

Kehittämisen kärjet ja pilottivuoden tavoitteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi pilottikauden toimintaa kohdennettiin kolmen kärjen, Diak Hub -tuotteet, opetuksen ja TKI:n siltauksen sekä dynaamisen verkkotalustan kautta. Jokaiselle kärjelle nimettiin projektiryhmän sisältä yksi tai useampi vastuhenkilö, mutta kehittämistyön kokonaisuutta edistettiin koko projektiryhmän voimin. Asetettujen tavoitteiden etenemistä seurattiin ja kehitettiin edelleen säännöllisissä kokouksissa.

Diak Hub -tuotteet

Diak Hubin pilottivaiheessa oli kolme temaattiseen kokonaisuuteen liittyvää tuotetta: 3X10D, Ensisijaisten hyvinvointimuutosten arviointi sekä Palveluintegraation Muotoilu -valmennus.

Tuotteiden kehittämisen osalta projektiryhmä asetti tavoitteeksi syventyvän yhteistyön olemassa olevien ja uusien kumppaneiden kanssa. Tavoitteena oli lisätä diakilaisten tietoisuutta Diak Hubiin liittyvistä tuotteista sekä varmistaa, että tuotteista vastaavat toimijat tuntevat toistensa osaamisen ja tuotteet niin hyvin, että he osaavat markkinoida niitä verkostoissaan. Kunnianhimoisesti lähdettiin myös tavoittelemaan kolmen tuotteen yhdistävää TKI-toimintaa.

Opetuksen ja TKI:n siltaus

Opetuksen ja TKI:n siltauksen keskeisimpänä tavoitteena oli tiivistää yhteistyötä opetuksen ja Diak Hubin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kautta rakentuvan työelämän välillä. Lähdimme hakemaan keinoja, joilla opiskelijat voisivat kiinnittyä hankkeisiin, tutkimukseen ja tuotteisiin liittyvään yhteistyöhön. Halusimme lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia saada uusinta tietoa ja menetelmäosaamista, jotka liittyvät Hub -tuotteisiin sekä keinoja liittyä kehittämisessä mukana oleviin työelämän verkostoihin. Konkreettisesti tätä edistettiin esimerkiksi lisäämällä verkostoista nousevien opinnäytetyöideoiden määrää sekä Hub-toimijoiden osallistumista opetukseen, opinnäytetöiden ohjaukseen ja oppimistehtävien sekä oppimissisältöjen suunnitteluun.

Dynaaminen verkkoalusta

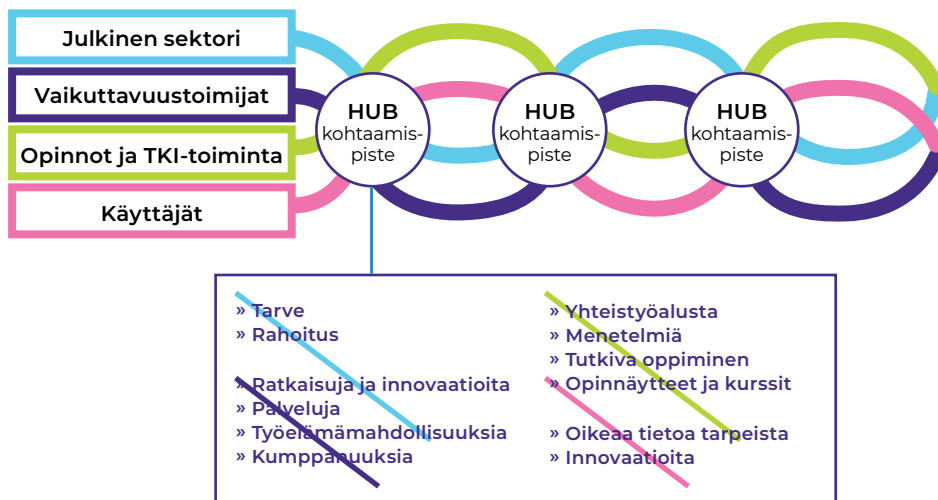
Kolmantena tavoitteena oli rakentaa Dynaaminen verkkoalusta, joka kokoaa Diak Hub -toiminnan tavoitettavaksi kokonaisuudeksi. Totesimme, että tämä edellyttää Diak Hubille yhtenäisen brändin sekä paikan, joka kokoaa ajantasaisen tiedon sekä materiaalia osaamisesta, osaajista ja tuotoksista sekä mahdollistaa vuorovaikutteisen toiminnan verkostojen kanssa. Diak Hub tarvitsi myös viestintäsuunnitelman edistämään tarpeenmukaista vaikuttavuusviestintää, määritelmän toiminnan vaatimista fyysisistä tiloista sekä tilaisuuksista, joissa Diak Hub on esillä, kuten Diak Arena ja Kumppanuusfoorumi.

Yhteiskehittämällä ratkaisuja ilkeisiin ongelmiin

Diak Hub on yhteiskehittämisen toimintaympäristö, joka pyrkii vahvistamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyvän elämän edellytyksiä tuomalla yhteen palveluiden järjestäjiä, tuottajia, käyttäjiä, kehittäjiä ja opiskelijoita. Diak Hubissa tapahtuvan yhteiskehittämisen tavoitteena on ymmärtää ihmisiä ja heidän tarpeitaan paremmin, jotta olisi mahdollista tuottaa hyvää elämää tukevia palveluja (Kostilainen ym., 2020, s. 48). Yhteiskehittäminen voi kohdistua palvelujen konkreettiseen toteutukseen palvelujen käyttäjien kanssa, yksittäisen työorganisaation toimintaan sekä kunnan tai laajemman alueellisen kokonaisuuden sisällä eri organisaatioiden välisen työn kehittämiseen.

Diak Hub -konsepti perustuu Quadruple Helix -yhteiskehittämisen viitekehysten pohjalle (esim. Arnkil ym., 2010). Se tarkoittaa tutkimuksen, opetuksen, opiskelijoiden ja työelämän sekä asiakkaiden tiiviissä yhteistyössä syntyvää innovaatiotoimintaa. Sen ytimessä on vahva osallisuus, osaamisen vaihto ja yhdessä oppiminen. (Kuvio 1.)

HUB yhteiskehittämisen alustana

KUVIO 1. Quadruple Helix Diak Hubissa (kuvio Sofi Perikangas)

Diak Hubissa yhteiskehittäminen tapahtuu korkeakoulun, palvelujen käyttäjien, palveluja tarjoavien ammattilaisten ja organisaatioiden johdon tavoitteellisessa yhteistyössä. Laaja osallistuminen varmistaa eri näkökulmien huomioimisen monimutkaisemmissakin kehittämistarpeissa. Yhteiskehittäminen tarkoittaa avointa vuorovaikutusta, jossa opitaan toisilta ja kehitetään yhdessä, yhteisesti ja tasavertaisina. Pyrkimyksenä on jaetut yhteiset tavoitteet ja avoimuus kokeilla ja muokata kokeilujen pohjalta toimintaa paremmaksi. Yhteiskehittämisen prosessissa tuodaan yhteen erilaisia kokemuksia, asiantuntijuutta, tarpeita ja toiveita. Samalla vahvistetaan osallisuutta ja erilaisten sidosryhmien keskinäistä ymmärrystä. (Koskilainen ym., 2020, s. 41.)

Diak Hubin tehtävänä on tutkia, kehittää ja muotoilla uudelleen erilaisia hyvinvointiin, terveyteen ja työllisyyteen liittyviä palveluja ja niiden käyttöä yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa. Toimintaa ohjaa pyrkimys laajaan osallisuuteen, yhteiskehittämiseen sekä tiiviiseen ja pitkäjänteiseen kehittäjäkumppanuuteen. Yhteistyössä yritysten, kuntien, muiden tutkimuslaitosten, kansalaisten ja kuluttajien kanssa luodaan uusia tuotteita tai palveluja, järjestetään eri toimijoita koostavia verkottumistilaisuuksia, hackathoneja, seminaareja ja workshoppeja. Vaikka vastaavaa eri toimijoiden osallisuutta vahvistavaa toimintaa on muissakin korkeakouluissa, Diak Hubin toiminnan erityispiirre on strategisten painopisteiden

mukainen pyrkimys kohdentaa toiminta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen ja erityisesti paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden, monitoimijaisen yhteistyön ja sen johtamisen kysymyksiin.

Pilottikauden konkreettiset askeleet

Pilottikauden aikana otettiin useita askeleita Diak Hubin osaamiskeskittymän rakentamiseksi. Yhteiskehittämisen hengessä diakilaisia kutsuttiin mukaan myös kehittämisen alkuvaiheessa. Kehittyvää Diak Hub -toimintamallia esiteltiin useissa sisäisissä tilaisuuksissa, ja sieltä saatua palautetta hyödynnettiin kehittämis-työssä. Diak Hubin temaattiseen kokonaisuuteen liittyvää osaamista koottiin kuulemalla projektipäälliköitä ja koulutuspäälliköitä. Opiskelijoita oli mukana ideoimassa toiminnan käynnistävässä kick off -päivässä.

Diak Hub-tuotteiden näkyvyys ja keskinäinen yhteistyö vahvistui

Pilottivuoden aikana tuotteiden näkyvyyttä vahvistettiin yhdessä ja erikseen diakin sisällä ja eri verkostoissa. Tämä toteutettiin kirjoittamalla, puhumalla eri tilaisuuksissa sekä pitämällä Diak Hub -vetoisia ideointipajoja sekä diakilaisten että eri verkostojen kumppanien kanssa. Tuotekokonaisuuden osia laajennettiin ja testattiin. Esimerkkinä tästä toimii Ensisijaisten hyvinvointimuutosten arviointi, joka kehittyi vahvemmin itsenäiseksi tuotteeksi.

Ensimmäisten palvelutuotteiden – 3X10D-elämäntilannemittarin, Ensisijaisten hyvinvointimuutosten arvioinnin ja Palveluintegraation muotoilun – ympärille alkoi syntyään monia pitkäkestoisia yhteistyöverkostoja ja -kumppanuuksia. Yhteiskehittämisen kumppaneita ovat palveluintegraation muotoilussa muun muassa Rikosseuraamuslaitos ja Uudenmaan kunnat sekä Vaasan työllisyys-toimi. Digitaalisen palvelualustan puolelta mukana ovat olleet muun muassa Mieli ry (Sekasin chat), Takuusäätiö, Martat, Väestöliitto, NAL ry, Pelastakaa Lapset ry, Nuorten Ystävät ry, Mannerheimin lastensuojeluliitto ry, Helsingin Diakonissalaitos / Vamos, Yeesi ry, HelsinkiMissio, Ehyt ry, ja Oulun kaupunki. Yrityskehittäjinä toimivat 10Monkeys Oy ja AuroraAI / Reaktor Oy. Jälkihuoltopalveluiden kehittämisessä on ollut mukana kehittäjiä Tampereen, Jyväskylän, Helsingin ja Kuopion kaupungeista sekä Kymsote- ja Siunsote-kuntayhtymistä sekä Digifinland Oy:stä.

3X10D-elämäntilannemittari on sovellettuna Kansallisessa omaolo.fi -palvelussa koululaisille ja heidän vanhemmilleen. Tämän lisäksi mittaria on kehitetty ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaukseen sopivaksi Vamos 2. aste -hank-

keessa Suomen Diakoniaopiston, Turun ammatti-instituutin ja Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnian kanssa. Samoin kouluyhteisöihin liittyen elämäntilannemittaria on hyödynnetty viiden maan Express Yourself! -hankkeessa osoittamaan intervention vaikutuksia. Mittari on myös käännetty neljälle uudelle kielelle. Suomessa mittaria on hyödynnetty vastaavassa työssä STM:n Arki haluttuun -ohjelmassa ja TEM:n Ohjaamoissa sekä muissa hankkeissa. Elämäntilannemittaria ja ensisijaisten vaikutusten arviointia ollaan ottamassa käyttöön myös työllisyyden ja sosiaalisen kuntoutuksen hankkeissa.

Poikkeusoloissa elävien hyvinvointia käsittelevä tutkimushanke käynnistyy vuoden 2021 alussa yhteistyössä Tampereen ja Helsingin yliopistojen ja Sininauhaliitto ry:n kanssa. Tutkimusyhteistyötä on tehty Pohjois-Savon maakunnan kokemuksellisen hyvinvointikertomuksen laadinnassa, ja rahoitusta on haettu muun muassa kansalliseen yliopistotasoisesta sosiaalityön tutkimukseen yhdessä Xamkin kanssa ja syöpään sairastuneiden lasten perheiden hyvinvoinnin parantamiseen. Valmisteluvaiheessa ovat myös hankkeet Unlocking youth potential (kansainvälinen) ja Nepsy -perheiden tukipolut.

Opetuksen ja TKI-toiminnan yhteistyö konkretisoitui monimuotoisesti

Opetuksen ja TKI:n siltausta edistettiin kartoittamalla perus- ja ylemmän amk-tutkinnon opintojaksot, jotka olisivat teemojensa suhteen mahdollisia toteuttaa Diak Hub -yhteistyössä. Pilottivuoden aikana Diak Hub -yhteistyö opetuksen kanssa toteutui erityisesti YAMK-opetuksessa. Kolmeen tuotteeseen liittyvää tutkimusta ja kehittämistyötä sekä menetelmiä käsiteltiin menetelmiin ja johtamiseen liittyvillä opintojaksoilla. Opetusyhteistyössä syntyi muun muassa videoituja luentoja ja työelämälähtöisiä oppimistehtäviä. Opiskelijaharjoittelijoita pääsi mukaan kehittämistyöhön, ja Diak Hub -toimijat ohjasivat myös opinnäytetöitä.

Temaattisen osaamiskeskittymän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaamisen pohjalta muotoiltiin syksyllä -21 käynnistytävä työelämälähtöinen Monialainen yhteensovittava johtaminen -YAMK-tutkinto. Tutkinnon tavoitteena on tarjota erityisosaamista monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelujen kehittämiseen sekä monialaisen yhteistyön ja sen johtamisen kysymyksiin. Opinnot antavat uutta osaamista sekä menetelmiä hallinnonalat ja toimijarat ylittävän verkostotyöhön, jota tarvitaan esimerkiksi muotoutumassa olevien sotekeskusten kehittämisessä ja johtamisessa.

Osaamiskeskittymä näkyväksi verkkoalustalle

Diak Hubissa haetaan ratkaisuja hyvinvointiin, terveyteen ja työllisyyteen liittyviin ilkeisiin ongelmiin. Diakissa on pitkäjänteistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-osaamista, joka tehdään näkyväksi dynaamisella verkkoalustalla. Pilottikauden ensimmäisenä vuonna kirkastimme Diak Hubin tavoitteita, kokosimme temaattiseen kokonaisuuteen liittyvää osaamista sekä pilotoimme, tiivistimme ja laajensimme työelämän verkostojen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Konkreettisesti tämä edellytti Hubin teemaan liittyvien hankkeiden, tutkimusten ja tuotteiden sekä niihin liittyvien osaajien, osaamisen menetelmien ja yhteistyöverkostojen kartoittamista. Opetuksen osalta haettiin opintojaksot, joilla opetetaan Diak Hub -teemoihin liittyviä sisältöjä. Tietoa kerättiin myös suuntaamalla diakilaisille kaksi kyselyä, joilla osaamista kartoitettiin. Kertynyttä tietoa jäsennettiin kokoamalla muun muassa niissä syntyneitä menetelmiä, teemoja, yhteistyökäytäntöjä ja esimerkkejä niiden hyödyntämisestä opetuksessa.

Edellä kuvattujen askelten kautta muotoutuu Diak Hubin Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden osaamiskeskittymä. Tätä tietovarantoa hyödynnetään yhä tavoitteellisemmin opintojen ja TKI-toiminnan yhteistyössä. Syvennämme yhteistyötä työelämän kumppaneidemme kanssa ja haemme yhteiskehittämisen kautta ratkaisuja ilkeisiin ongelmiin. Dynaamisen verkkoalustan avulla osaaminen tulee näkyväksi ja tavoitettavaksi sekä kumppaneidemme, opiskelijoiden ja asiakkaiden kanssa yhteiskehittämällä edelleen muotoutuvaksi.

Kohti syventyvää yhteiskehittämistä

Diak Hubin tavoitteena on yhdistää temaattiseen kokonaisuuteen liittyvä viimeisin tieto, menetelmät ja kehittämisosaaminen sekä luoda yhteiskehittämisen foorumi opiskelijoiden, työelämän toimijoiden, palvelujen käyttäjien ja asiantuntijoiden kohtaamiselle. Tätä kautta haetaan uusia, asiakaslähtöisiä ratkaisuja ja toimintamalleja. Pyrkimyksenä on syventää ja laajentaa yhteistyötä kutsumalla mukaan kaikki tarvittavat toimijat ja osaaminen. Diak Hub hyödyntää ja yhdistää verkostoja, osaajia ja osaamista sekä tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia tiiviiseen työelämäyhteistyöhön.

Diak Hub -yhteiskehittämisen prosessit voivat käynnistyä monella tapaa ja eri toimijoiden aloitteesta. Tässä esittelemme kolme esimerkkiä pilottikauden kokemuksista.

Rikosseuraamuslaitoksen SIKSAK-projekti

Etelä-Suomen Rikosseuraamuslaitos tilasi Palveluintegraation muotoilu -valmennuksen selkeyttämään lyhytaikais- ja sakkovankien kanssa työskentelevien ammattilaisten yhteistyötä. Valmennuksessa muotoiltiin uusi toimintamalli, jonka pohjalta käynnistyi uudenlaisen yhteistyön pilotointi Uudellamaalla. Diakin YAMK-opiskelijoille tarjottiin mahdollisuutta haastatella pilottiin osallistuneita Rikosseuraamuslaitoksen ja kuntakumppanien edustajia ja hyödyntää hankittua aineistoa opinnäytetyössään. Mahdollisuuteen tarttui 7 opiskelijaa, joista muodostettiin yksi opinnäytetyöryhmä. Ryhmän toiseksi ohjaajaksi ryhtyi Palveluintegraation muotoilu -valmennuksen fasilitaattori. Valmennusroolin lisäksi monialaista yhteistyötä ja sen johtamista tutkinut ohjaaja kykeni tarjoamaan myös teoreettista tukea ryhmälle.

Prosessi käynnistyi Diak Hub -tuotteen hyödyntämisestä työelämän kehittämisessä. Yhteistyö mahdollisti opiskelijoille työelämälähtöisen tutkimuskohteen ja -aineiston sekä tiiviin yhteyden työelämään koko opinnäyteprosessin ajan.

Helsingin Diakonissalaitos, OTE-hanke ja Hackathon

Asiakaslähtöisen kehittämisen opintojaksolla (ASP02) käynnistettiin Helsingin Diakonialaitoksen Rinnekodin työelämähaasteeseen vastaaminen. Prosessi käynnistyi keväällä 2020, kun lähdimme rakentamaan yhteistyötä Diakin opiskelijoiden, koulutuksen, Diak Hubin, OTE-hankkeen ja työelämän synergiasta. Projektin aikana Rinnekoti tuotti opiskelijoille todellisen haasteen asiakastyön arjesta.

Diakin 60 opiskelijan muodostamat kuuden hengen tiimit aloittivat tutustumalla ratkaistavaan haasteeseen omaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä niin, että asiakkaan äänen kuuleminen toteutuu. Tiimit aloittivat ideoimalla alustavan ratkaisuehdotuksen, minkä jälkeen tiimit jakoivat alustavat ideansa muille tiimeille.

Kestoltaan tiiviin työskentelyn päätteeksi tiimit muotoilivat uudelleen alustavia ratkaisuehdotuksia toisilta oppimiensa asioiden pohjalta. Tiimit myös sopivat jatkotyöskentelystä, ratkaisuehdotuksen perusteluksi käytettävistä aineistoista ja niiden hankinnasta sekä tiimien työnjaosta. Tiimit työstivät edelleen ratkaisuehdotuksiaan ohjatusti noin kolmen viikon ajan, ja esittelevät haasteen asettaneelle Rinnekodille töidensä ratkaisuehdotukset Diakissa järjestetyssä tilaisuudessa.

Hackathon-tyyppisen työskentelyn tuloksena Rinnekoti sai nopealla aikataululla ratkaisuehdotuksia asettamaansa haasteeseen ja pystyi valitsemaan niistä toteuttamiskelpoisimmat kokeiltaviksi työyhteisössään asiakkaiden tarpeiden ja äänen paremmin huomioonottamiseksi. Kokeilun myönteisen palautteen roh-

kaisemana kokeilua jatketaan keväällä 2021 uudella opiskelijaryhmällä ja uusilla työelämähaasteilla. Diak Hubille ominainen rooli on toimia katalysaattorina valittujen ratkaisuehdotusten ja jatkosuunnitelmien kokeilujen tulosten skaalaamiseksi laajemminkin, esimerkiksi hakemalla ulkopuolista rahoitusta laajemmille kehittämishankkeille.

Jälkihuollon palveluita kehittämässä

Jälkihuollon palvelut ovat tärkeitä lastensuojelutaustaisten nuorten itsenäistymiselle, mutta niiden laadusta, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta on vain vähän tietoa, ja palvelut vaihtelevat kunnittain. Myös nuorten ääni ja kokemus palveluista on uupunut. Diak Hub -toimijat kehittivät jälkihuollon palveluita yhdessä Tampereen kaupungin kanssa.

3X10D-elämäntilannemittaria laajennettiin erityisesti jälkihuollon tarpeisiin lisäämällä kysymyksiä ensisijaisesta hyvinvoinnista, kuten tulevaisuudenuskosta ja omista vaikutusmahdollisuuksista, kuulluksi tulemisesta sekä tarpeenmukaisen tuen saamisesta. Palvelukokemuksissa kysytään myös nuoren näkemystä annetun tuen laadusta.

Elämäntilannemittarin laajennuksen kehittäminen aloitettiin Diakin ja Tampereen kaupungin yhteisissä työpajoissa keväällä 2020. Työskentelyn pohjana hyödynnettiin Diakin Nuorten kevyet palvelupolut – 3X10D -kehittämishankkeessa koottuja jälkihuollossa olleiden nuorten kokemuksia ja toiveita, joiden pohjalta lähdettiin yhdessä miettimään hyvässä jälkihuollossa toteutuvia asioita ja toisaalta asioita, jotka estävät hyvän jälkihuollon toteutumisen. Pesäpuun UP2US-hanke toi mukaan kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleiden nuorten ajatuksia ja kokemuksia.

Hyvän jälkihuollon tunnusmerkit niputettiin neljään eri osa-alueeseen: 1. Työntekijään ja/tai omaohjaajaan ja resursseihin liittyvät seikat, kuten käytössä oleva aika ja syntynyt luottamuksellinen suhde, 2. Kohtaamiseen, työntekoon ja työtapoihin liittyvät seikat, kuten aito kuuntelu ja kannustaminen, rinnallakulkiuus ja nuoren pystyvyyden vahvistaminen, 3. Tukitarpeisiin liittyvät seikat, kuten kokonaistilanteen huomioiminen ja itsenäisen elämän taitojen vahvistaminen, 4. Palveluihin liittyvät seikat, kuten tarvittavien palveluiden saaminen ja saataavuuden varmistaminen. Näitä mittaavien kysymysten muotoilussa hyödynnettiin Ensisijaisten hyvinvointimuutosten arviointi -työvälinettä, ja kysymykset räätälöitiin jälkihuollon kontekstiin sopivaksi. Kymmenen lopullisen kysymyksen valinnassa ja muotoilussa oli mukana laaja joukko ammattilaisia ja asiantuntijoita kuudesta eri kunnasta ja kuntayhtymästä.

Laajennetun elämäntilannemittarin avulla Diak on kehittänyt yhdessä Digi-finland Oy:n kanssa kodin ulkopuolelle sijoitetuille nuorille ja ammattilaistyöhön sopivaa digitaalista palvelua, jossa nuori voi kertoa elämäntilanteestaan, laatia itselleen hyvinvointisuunnitelman yhdessä lähityöntekijänsä kanssa ja arvioida jälkihuollolta saamaansa tukea. Palvelu tulee kansallisesti käytettäväksi Omaolo-palveluun, jossa 3X10D-elämäntilannemittaria on jo aiemmin voinut hyödyntää esimerkiksi kouluterveydenhuollon palveluissa. Tarkoitus on, että nyt kehitettyä laajennettua 3X10D-elämäntilannemittaria voidaan hyödyntää myös muissa nuorille suunnatuissa palveluissa palveluiden laadun arvioinnissa ja kehittämisessä.

Kehittäminen jatkuu

Pilottikauden ensimmäisen vuoden aikana Diak Hub -tuotteita on kehitetty edelleen, ja niiden välinen yhteistyö on tiivistynyt. Tuotteisiin liittyvää tutkimusta, osaamista ja menetelmiä on hyödynnetty opetuksen ja TKI-toiminnan yhteistyössä sekä uuden tutkinnon muotoilussa. Asiakaslähtöisessä yhteiskehittämisessä tuotteita, asiantuntijoita, työelämän verkostoja ja opiskelijoita kokoavia pilotteja on toteutettu onnistuneesti. Diak Hub -osaamiskeskittymän eri elementit on koottu ja niitä työestetään asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi dynaamiselle verkkoalustalle.

Tulevaisuuden tavoitteet liittyvät toiminnan näkyvyyteen ja brändäykseen sekä kansainvälisen yhteistyön vahvistamiseen. Jo nyt Diak Hubin asiantuntijat ovat olleet vaihtamassa kokemuksia, oppimassa ja tekemässä kansainvälisiä tieteellisiä artikkeleita kansainvälisissä korkeakoulujen TKI-toimintaa ja yhteiskehittämistä tutkivissa ja kehittämissä verkostossa (Cost i.a.) ja pohjoismaisessa Coproduction in the Nordic Welfare States in Transformation -verkostossa (Roskilde University, i.a.). Kansallisesti liikkeelle lähtenyt kehittämisestä halutaan laajentaa kansainvälisemmäksi yhdessä strategisten kumppanien kanssa esimerkiksi 3inAlliance-verkostossa.

LÄHTEET

Arnkil, R., Järvensivu, A., Koski, P., & Piirainen, T. (2010). *Exploring the Quadruple Helix Report of Quadruple Helix Research For the CLIQ Project*. Work Research Centre University of Tampere. Saatavilla 27.11.2020 https://www.researchgate.net/publication/262026073_Exploring_the_Quadruple_Helix_Report_of_Quadruple_Helix_Research_For_the_CLIQ_Project

Cost, European cooperation in science & technology. (i.a.) *Multi-disciplinary innovation for social change*, Saatavilla 27.11.2020 <https://socialchangelab.eu>

- Kostilainen, H., Määttä, A., Nieminen, A., & Perikangas, S. (2020). Yhteiskehittäminen hyvän elämän palvelujen muotoiluna. teoksessa Helminen J. (toim.), *Näkökulmia osallistavaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 5* (s. 36–49). (Diak Työelämä 18.) Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-348-3>
- OTE. (i.a.). *OTE – Opiskelijat työllistymistä edistävien toimintatapojen kehittäjiksi ammattikorkeakoulujen henkilöstön rinnalle*. Saatavilla 27.11.2020 <https://ote.turkuamk.fi/>
- Roskilde University. (i.a.). *Coproduction in the Nordic Welfare States in Transformation*. Saatavilla 27.11.2020 <https://forskning.ruc.dk/en/projects/coproduction-in-the-nordic-welfare-states-in-transformation>
- Wicked Lab. (i.a.). *It's a wicked world. Let's change it*. Saatavilla 27.11.2020 www.wickedlab.com.au